

ՄԵՆԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարեկանը 6 րուբլ:
Առանձին հոմարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարախոսները ղեկավար են ուղղակի
Կապուս. Քեդակալ «Մասկո»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի եւ տոն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար, զննարկում են
խրատանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԻԱԿՈՒԹԻՒՆ

Օրէնքի ոյժ. Ներքին Տեսութիւն: Օտար
և հայ մասուլիս հայոց խնդրի վերաբերութեամբ:
Նախակ Ախալքալաքից: Նախակ Յարիցից:
Ներքին լուրեր: ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: ԱՆ-
գլիա: Արտաքին լուրեր: ՀԵՌԱՎԻՐՆԵՐ: ՅԱՅ-
ՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Ներ-
սիսեան դպրոցի տարեգրքի առիթով:

ՕՐԵՆՔԻ ՈՅԺ

Երբ յարուցվեցաւ Ռուսաս-
տանի թէ մասուլիս ու հասարա-
կական կարծիքի մէջ, թէ բարձր
պետական շրջաններում տպագրա-
կան օրէնքի վերաքննութեան
խնդիրը, մի և նոյն ժամանակ
յարուցվեցաւ և այն խնդիրը թէ
արդեօք, ռուսաց ընդհանուր
օրէնքների հիման վրա, կարող է
վարչութիւնը առանց դատա-
տանի վճռի պատժել յրազրի
կամ ամսագրի խմբագրին, կարող
է դադարեցնել հրատարակու-
թիւնը մշտապէս կամ ժամանա-
կաւորապէս, կարող է տուգանք
վերցնել հրատարակողից: Արդեօք
առանց դատարանի վճռի վար-
չութեան կողմից այդ բոլոր ա-
րածները օրինական են, թէ մի-
միայն կամայականութեան վրա
են հիմնված:

Այդ բոլոր հարցերին պատաս-
խանք շատ պարզ է. նոյն իսկ
ռուսաց օրէնքների ճիշդ հիման
վրա վարչութիւնը ոչ մի քաղա-
քացուն պատժել չէ կարող, նրա
որ և է յանցանքի համար, ա-
ռանց դատարանի վճռի: Այս-
պէս:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ՏԱՐԵԳՐՈՒՄԻ ԱՌԻԹՈՎ

Գետրվարի 14-ին, շաբաթ օրը, Ներսիսեան
դպրոցի հոգաբարձութեան կարգադրութեամբ
կատարվեցաւ Վանքի մայր եկեղեցում դպրոցի
հիմնադիր Ներսիս Ե. Կաթողիկոսի հոգեհան-
գիւտը: Ներկայութեամբ դպրոցի աշակերտների,
ուսուցիչների, հոգաբարձուների և սակաւաթիւ
ժողովրդեան, որը կարելի է քաջատրել մասամբ
տեսչի մի օր առաջ միայն հրատարակելովը հան-
դիսի մասին, և այն, միայն մի լրագրում: Պա-
տարագիւ Վերսիսի վարդապետը զօրեղ ձայնով
բացատրեց Ներսիսեան դպրոցի բարձր նշանա-
կութիւնը և անմահ հիմնադրի գաղափարները:—
Հոգեհանգիւտը կատարվեց յետոյ, ժողովուրդը
զիմեց Ներսիսեան հին դպրոցի դահլիճը: Լսելու
դպրոցի ուսումնական և տնտեսական հաշուետու-
թիւնը, Նախ ամբիոն բարձրացաւ դպրոցի հայոց
լեզուի ուսուցիչ պ. Մ. Պալեանը և խորթին գրա-
բար լեզուով կարդաց մի ուղերձ, որի բովանդա-
կութիւնից, տարաբաղդաբար, իր անմասնելիութե-
ամբ, ոչինչ օգուտ չը քաղեց հանդիսական-
ների բազմութիւնը: Դրանից յետոյ ուսումնա-
կան հաշիւը ներկայացնելու համար՝ բարձրացաւ
ամբիոն դպրոցի տեսուչ պ. Արշակ Նահապե-

չութիւնը պէտք է դատարանի
միմիայն կատարող ոյժը լինի,
իսկ այդ դիպուածներում գործել
առանց դատարանի թոյլտու-
թեան, առանց նրա վճռի, —
կատարեալ կամայականութիւն է:
Նոյնանման մի խնդիր յարուց-
վել է նորերում Ս. Պետերբուրգի
ազնականութեան նահանգական
ժողովի մէջ վարչութեան կար-
գադրութեամբ աքսորվածների
վերաբերութեամբ:

Փետրվարի 17-ին, Ս. Պետեր-
բուրգի ազնականների ժողովի
մէջ Հակեկել Տաշտարար գատա-
ւորը յարուցեց այն խնդիրը, թէ
ռուս օրէնսդրութեան հիման
վրա վարչութիւնը իրաւունք ունի
արդեօք աքսորել քաղաքա-
ցուն առանց դատարանի վճռի:
Եթէ վարչութիւնը գործ է դը-
նում օրէնքով չը թոյլ տուած,
օրէնքի ուղուն և իմաստին հա-
կաւակ միջոցներ, վարչութեան
այդ տեսակ վարմունքը պէտք է
համարվի կամայականութիւն, ա-
սեց Հակեկել:

Քաղում ենք «Порядок»
լրագրից Հակեկելի ճառի բովան-
դակութիւնը:

Հասաւ ժամանակ, ասեց ա-
տենաբանը, երբ Ռուսաստանի
ազնականութիւնը պէտք է ան-
կեղծ և բացարձակ կերպով ար-
տայայտի կառավարութեանը իր
հայեացքը այնպիսի երևոյթի
վրա, որ կազմում է ռուսաց
կենսի ախտը և որից պէտք է

աշխատել, որքան հնար է, շու-
տով ազատվել: Ռուսաց օրէնս-
դրութեան և մասնաւորապէս
1864 թվի օրէնքների զօրու-
թեամբ ամեն տեսակ պատիժներ
նշանակվում են միմիայն դատա-
րանի վճռով: Երբ որ այդ օրէնք-
ները հրատարակվեցան, ստորա-
գրված լինելով թագաւոր Ալեքսան-
դրով, թէ Եւրոպան և թէ
ռուսաց հասարակական կարծիքը
ողջունեցին այդ խաղաղ վերանո-
րութիւնը, որպէս մի մեծ քայլ
դէպի Ռուսաստանի վերածնու-
թիւնը, այն ինչ Եւրոպայում
այդ տեսակ վերանորոգութիւն-
ները ձեռք էին բերվում արիւնի
գնով: Ռուսաց հասարակու-
թեանը շնորհվեցաւ ինքնավա-
րութիւն, նրա վրայից վերցվեցաւ
կառավարութեան ինստիտու-
թիւնը, ռուս քաղաքացու անձ-
նաւորութիւնը ապահովվեցաւ ազ-
միստորացիայի կամայականու-
թիւնից: Ինքն պետական խոր-
հուրդը, երկրի ամենաբարձր հիմ-
նարկութիւնը, այն կարծիքն էր
յայտնում, որ վարչութիւնը,
որի պարտաւորութիւնն է վերա-
հակել օրէնքի ճիշդ կատարման
վրա, չէ կարող մի և նոյն ժա-
մանակ նշանակել որ և է պա-
տիժներ: Եւ նրա ձեռքով, ա-
ռանց դատարանի վճռի նշանակ-
վող պատիժները, մի կամայական
գործողութիւն է, որին պէտք է
վերջ դրվի: Այդպիսով վարչա-
կան աքսորանքը չունի ոչինչ

հաստատ հիմք օրէնսդրութեան
մէջ, ուրեմն նա օրէնքից դուրս,
ապօրինի գործողութիւն է, վար-
չութեան կամայականութիւն է:
Եւ երբ քան տաս տարի շարու-
նակ Ռուսաստանը գտնվում էր
մի դրութեան մէջ, որ տարբեր էր
այն դրութիւնից, որ մեզ շնորհ-
ված էր օրէնքով: Այդ վարչութիւնը
մաքրելով Ռուսաստանը սոցիա-
լիստներից, այնպիսի միջոցներ էր
գործ դնում, որոնց կարելի է
անուանել միմիայն կամայակա-
նութիւն բառով: Ռուսաց քա-
ղաքացիներ բանտարկվում էին ա-
ռանց դատարանի վճռի և քրե-
նութեան, մինչև անգամ աք-
սորանք էին ուղարկվում առանց
դատարանի վճռի: Այդ տխուր
ժամանակներում, շարունակեց
Հակեկել, կային մարդիկ որոնք
փորձեցին ընդդիմադրել կամայա-
կանութեանը, — բայց ի զուր:
Հասարակութիւնը յոգնեց և
անտարբեր դարձաւ. իր շրջանի
միջից այս կամ այն անձի կո-
րուստը այլ ևս չէր զարմացնում
նրան: Ամենից շատ տանջվեց
անչափահաս երիտասարդութիւ-
նը. այս կամ այն մարդու հետ
ծանօթ լինելու համար, մի ան-
զգոյշ խօսքի համար նամակի
թէ խօսակցութեան մէջ նշա-
նակվում էին շատ անգամ ամե-
նաճանր պատիժներ՝ աքսորանք
դէպի հեռու նահանգներ, դէպի
Սիբիր: Լրագրութեան բողոքը
անզօր էր այդ կամայականու-

տեանը: Միջոցով պ. տեսուչը չեղվեց իր խնդ-
րից և դադարեց էր զանազան անտեղի և կոպե-
տակ չար ու բարիքով, որի մասին եր յիշենք
նորերը. վերջ պարտեց յայտնել, որ դպրոցը
1879/80 ուսումնական տարում ունեցել է 11
դաստան, որոնցից 3-ը պատրաստակաւ են և
6-ը կանոնաւոր դաստաններ, երկու առաջին
և երկու երկրորդ զուգընթաց դաստաններով:
Բոլոր աշակերտների թիւը—382, որոնցից 29-ը
որդեգիրներ և մի այդքան էլ 7 րուբլ ստացող
թոշակաւորներ (ստիպենդիատ), գործող անձինք
դպրոցում եղել են բացի 12 հոգաբարձուներից—
18 ուսուցիչ, 3 վերակացու և մի տեսուչ, իսկ
աւարտող աշակերտների թիւը 1879/80 տարում
եղել է՝ 6 (!) *) Սրանից յետոյ, հերթակալ հո-
գաբարձու պ. Ա. Բաբայանը բաւականի թոյլ
կերպով կարդաց դպրոցի եւ մուտքի հաշիւը:
Այդ հաշիւից երեքեւ, որ դպրոցի ընդհանուր
մուտքը եղել է 1879/80 տարում՝ 43849 ր. 65 կ.,
իսկ ընդհանուր ծախքը՝ 54532 ր. այդ գումարից
միայն դպրոցը և պանսիոնը պահելու համար
ծախսվել է՝ 34700 ր., իսկ մնացած 19832 ր.
65 կ. գործ է դրվել դպրոցի յաւելած շինու-
թեանց և դպրոցապատկան զանազան վանքերի,

*) Աւարտող աշակերտների թիւը իսկապէս
12 էր, դրանցից միայն 6-ը արժանացան վկայա-
կանների, իսկ մնացած կէսը իրանց թուութեան
համար չը ստացան վկայականներ, և այս բանի
համար պ. տեսուչը երկի ամաչեց յիշելու:

ուսումնականների, կրթականի և այլ նորոգման
համար: Պարտեց յայտնել, որ նախահաշիւով
դպրոցին, ընդհանուր ծախսի համար, միջին թիւով
հարկաւոր է 42966 ր., այսինքն մուտքից 883 ր.
պակաս. այս աւելորդ գումարով և զանազան
նուիրատուութիւններով հոգաբարձութիւնը մու-
ղի է ծածկել դպրոցի 10683 ր. պարտքը (54532
—43849): Հանդէսը վերջապէս վանեցի Միսրոպ
վարդապետի առնաբանութեամբ: Թողնելով
հաշիւի երկրորդական մանրամասնութիւնները՝
դատարանը տեսչի վերջինիւ առնուղի զրոյցնե-
րին: Պարտեց իր հաշիւը սկսեց երկար ու բարակ
յայտնելով այն բոլոր կարծիքները, թէ ծխական
դպրոցները անբարեկարգ դրութեան մէջ են, թէ
այնտեղ կանոնաւոր ուսումն չէ աւանդվում, ա-
նոգուտ են, նրա համար, որ ծխական դպրոցի
աշակերտները չեն կարողանում մտնել Ներսի-
սեան դպրոցի առաջին դաստաններ և թէ
հոգաբարձութիւնը մի մեծ գործ է կատարել
զանաւորանք 2400 րուբլ ծախսելով և դպրոցնե-
րեք պատրաստական դաստաններ աւելացնելով:
Կասկած չը կայ, որ պ. տեսուչը քաղցրելով
ծխական դպրոցների անառաջագիմութիւնը, չօ-
շափում է դրանով և նրա ուսուցիչների պա-
տիւր. էլ հեռու չը գնալով, ուղիղ է արդեօք
պ. տեսչի այդ պարտաւանքը, տեսնենք:
Ա) Մեր ծխական դպրոցները, ինչպէս յայտնի
է, դպրոցի անունը վայելեցին այն ժամանակ,
երբ հաստատվեցաւ թեմական տեսութիւնը:
Ներկայ թեմական տեսուչը արդէն երրորդն է,

բայց մինչև այսօր հաստատապէս սկզբունքով չէ
վճռվել այն խնդիրը թէ ծխական դպրոցները
Ներսիսեան դպրոցի նախակրթարաններն են, թէ
ինքնուրոյն, առանձին ուղղութեամբ և առան-
ձին ծրագիր ունեցող հիմնարկութիւններ: Եթէ
պարտն տեսուչը, որը 10 տարի Թիֆլիսում դըպ-
րոցական գործի մէջ է պատվում, այդ մասին
ոչինչ չէ լսել, ապա մենք պէտք է յայտնենք
պարտին, որ այդ խնդիրը նախկին թեմական տե-
սուչ պ. Տէր-Յովհաննիսեանի օրով վերջին կեր-
պարանքն ունէր, հիմնվելով այն երևոյթի վրա,
որ մեր ծխական դպրոցների աշակերտները մեծ
մասամբ 2—3 տարի սովորելուց յետոյ՝ թողնում
են դպրոցը և գործի են կանգնում՝ ընտանիքին
օգնելու մտքով: Սրանից հետեւում է այն, որ
ծխական դպրոցի աշակերտները լինելով շատ ան-
գամ աւելի զարգացած և աւելի հարուստ գործ-
նական կենսի տեղեկութիւններով, չեն կարողա-
նում մտնել Ներսիսեան դպրոցի առաջին դաս-
տանը—բաւ առ. բաւ տեսնում չը լինելով դպրո-
ցում գործ դրվող դասադրքերի կէտերը և քննուղ-
ների հարցմունքները: Եւ հարկաւոր չէ յիշել, որ
ծխական դպրոցի ուսուցիչների ցուցակում կա-
րելի է կարգաւ և այնպիսի բարեխիղճ և իրանց
գործին նուիրված անձնաւորութիւններ, որոնց
առաջ շատ հեշտ կերպով մտնում են Ներսի-
սեան դպրոցի, մասնաւորապէս վերջին տարիների,
անսխալիս հոգաբարձուների պրոտեկցիայով ըն-
դունված մի քանի եռապատիկ և քառապատիկ
նօճիկ խժոռոցներ...

Թեան դէմ, նա շարունակ ածում էր և շատ ժամանակ է, աւելացրեց ատենաբանը, հասած էր իր զարգացման ամենաբարձր կէտին: Կար ժամանակ, և այդ ժամանակը շատ հեռու է, երբ դատարանի ձեռքով արդարացրած անձինք, դարձեալ աքսորվում էին վարչութեան կարգադրութեամբ:

Նշողով Հակէկով սկսեց բացատրել, թէ որքան վնասակար էին այդ միջոցները, որքան կորստաբեր կերպով ազդում էին նրանք երիտասարդութեան բարոյականութեան վրա, դառնացնելով նրանց սրտերը ընդդէմ կառավարութեան: Նմիտ, խելագար միջոցներին, սպանութեան հնարներին դիմող պատանիները, Հակէկովի կարծիքով, երևի հետեւեալ դատողութիւն էին անում. «մեզ հետ վարվում են ապօրինի կերպով, մենք էլ ուրիշների հետ կը վարվենք ապօրինի կերպով:»

Դրանից յետոյ Հակէկով առաջարկեց ազնւականութեանը, հիմնվելով օրէնքի 143 յօդուածի IX հատորի վրա, դիմել Նորին Մեծութեանը Թագաւոր Կայսրին ամենախոնարհ խնդրքով վերականգնեցնել օրէնքի ոյժը, որով ապահովվում է իւրաքանչիւր ռուս քաղաքացու անձնաւորութիւնը:

«Նրեակայեցէք, պարոններ, որքան մեծ ուրախութեամբ ամբողջ Ռուսաստանը կընդունի օգոստոսի 1-ը Կայսրի հրամանը, երբ մենք ամենքս կրկին միջոց կունենանք ընդունել մեր ընտանիքներում ֆիզիկապէս սպառնալից, բարոյապէս տանջված հարիւրաւոր քաղաքացիներին:»

Նշող խօսքերով վերջացրեց Հակէկով իր ճառը և ազնւականութիւնն ու ժողովին ներկայ

դրեց իր հանդիսականները վարձատրեցին ատենաբանին ողևորված ծափահարութիւններով:

Ժողովը որոշեց. ճանաչելով որ վարչական քաղաքանք օրէնքի վրա հիմնված է, և ձեռնարկելով օրէնքի 143 յ. IX հ. մէջ ազնւականութեանը շնորհված իրաւունքով, ամենախոնարհ խնդրք մատուցանել Նորին Կայսերական Մեծութեանը, յայտնելով որ ռուս քաղաքացու անձնաւորութիւնը ապահովող օրէնքը խախտված է:

Թագաւորին ներկայացնելով խնդրքի կազմը յանձնված է Հակէկին:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՕՏԱՐ ԵՒ ՀԱՅ ՄԱՍՈՒԼԸ «ՀԱՅՈՑ ԽՆԴԻՐ» ԿԵՐԱՐԵՐՈՒԹԵԱՄԲ

Ինչո՞վ պիտի վերջանայ «Յունաց խնդիրը». դիվանատների երկար ու բարակ, խորամանկ ու զգոն հաղորդակցութիւններով, թէ սորա մէջ ստանալը կախած է երկու հակառակորդների սուրհինների: Այս հարցերումն է բովանդակվում այժմ «արեւելեան խնդիր» օրական չարիքը, որը, վերջանալով, տեղ պիտի տայ մի ուրիշ չարիքին, այն է՝ «Հայոց խնդիրն»: Այս վերջին ինչ ընթացք պիտի առնի, երբ հերթը նորան հասնի, որպիսի միջոցներով պիտի իրազեկվի հայի պահանջը—ծածկված է անյայտութեան մռայլով:

Ուրիշ արդեօք Հայաստանը այն միջոցները, որով ջերմօգործան հասաւ իր նպատակին և որով այժմ Յունաստանը ձգտում է ստանալ իր ուղածը: Ջերմօգործան և Յունաստանը ունեն իրանց պետութիւնները, որոնք պիտի հոգս քաշեն իրանց երկրի ինտերեսների վրա, որոնք, տեղը եկած ժամանակը, կարող են բողոքել Եւրոպայի առաջ մի անիրաւ թշնամու դէմ և որոնք, վերջապէս, եթէ հարկաւոր է, սուրհիններ կարող են առաջ դնել:

Մի քանի տարի սորանից առաջ բոլգա-

րացիք մի և նոյն վիճակի մէջ էին, որի մէջ տանջվում են մինչև այժմ հայերը, կրելով արիւնաբոլ և մահաբաւական բարբաւութիւններ... Ինչպէս այնտեղ էր, նոյնպէս էլ Հայաստանում՝ բռնաբարվում են կանայք ու օրիորդներ, հազար մի տեսակ տանջանաց ու կոտորածի են զոհ դառնում ծերերը, աղամարդիկ ու երիտաշք, զիւղերը ու կալուածքները կողոպտվում, եկեղեցիքը քանդվում ու պղծվում... Հայաստանի կրօնականքը եթէ աւել է, ոչ մի բանով էլ պակաս չէ Բօլգարիայի անցեալ կսկծանքից: Բօլգարիայի կոծը լսեց Եւրոպան, արդեօք Հայաստանին էլ կը լսի...

Մինչև երեսուն չը լայ, մայրը ծիծ էի տայ, ասում է առածը: Ուրեմն ո՞ր է այն միջոցը, որով կարողանար լսել Հայաստանի լացը Եւրոպայի հասարակութիւններից հէնց մէկը: Որտե՞ղից նա պիտի քաղի ծանօթութիւն թիւրքիւնների հայի դժբնդակ կեանքի վրա: Ասենք, նորա այս թէ այն լրագրում ժամանակ առ ժամանակ երեւան են գալիս նամակներ Հայաստանից, բայց այս նամակները կամ պատահական թղթաւիցներին են, կամ յօրինած բերանից բերան անցնող համբաններից, կամ սրա նրա մանաւոր նամակից, և, անշուշտ, այսպիսի դիպուկանքներում բանաստեղծութիւնը աւելի մեծ տեղ ունի, քան թէ իրողութիւնը: Հմուտ ընթերցողը միշտ խելամուտ է լինում այսպիսի նամակներին և գնահատում է նոցա յատկութեանց համեմատ: Այդ բաւական չէ. վերջին ժամանակներում ոմանք սովորութիւն են առել երեքնամակէ հայ լրագիրներից ուստ լրագիրների համար մի քանի տող թարգմանութիւններ անել: Բայց այդ թարգմանութիւնները շատ անգամ անզգայ կերպով են կատարվում: Յոյց տալու համար, բաւական է մտաբերել, կարծեմ «Մեղեդի», «Толость»-ի մէջ թարգմանած մոտաւորապէս հետեւեալը. «Ուրմի ալի հայ երը, իմանալով ծածկած կ'առնա պարհաւ քիւրդերի յարձակումն երի մահաւորի, կարող էր ժամանակին փախչել և ազատ վել պարսիկներին ու ալաօրիներին կրած վիճակից»: Աւելորդ է պարզել, թէ այսպիսի տողերից ինչ գաղափար պիտի կազմի մի օտար

ազգ հայի վրա: Դրան կասեն արջային ծառայութիւն: Այսպիսի աղբիւրներից ստացած լրերի վրա են հիմնվում այն մի քանի առաջնորդող յօդուածները, որոնք ճանաչում են հայ ազգի վերաբերութեամբ: Հայոց խնդրի համար այսպիսի պրօպագանդան, եթէ կարելի է այս անունը տալ նորան, միայն վնաս կարող է տալ:

Օտար ազգի լրագիրների համար այժմ ձեռնառու չէ ուղարկել Հայաստան իրանց սեփական թղթակցներին, որոնք հոգաւորութեան մէջ և յայտնի լինէին ընթերցող հասարակութեանը: Այսպիսի թղթակցը խմբագրութեանը կարժենայ, բացի սորա գրածների տողաւորէն, ամաւան մինչև 500 լուր: Դանապարհորդութեան կարիքների համար: Այս ծախքը չէ անի ոչ մի խմբագրութիւն, երբ օրական ինտերսը Հայաստանը չէ և իր լրագիրը, հետաքրքիր լինելու համար, այլ նիւթ էր պահանջում: Ուրիշ բան է, երբ զբող ստանար լրագրից միայն իր տողաւորէն, այն ժամանակ ամեն մի լրագիր մեծ ուրախութեամբ բաց կանէր իր էջերը նորա գրածի համար: Ահա օտար պարբերական մաս մուլի բռնած զիւրքը հայոյ խնդրի վերաբերութեամբ:

Ինչ կարող է անել հայ մամուլը, երբ «հայք են անգրասէրք», երբ հայի նոյն իսկ բնաւորութեան յատկութիւնը մինչև այժմ—տանտու երեք դար միջոցում—մնացել է առանց մի որ և ից փոփոխութեան: Նա մէկ քայլափոխ անգամ չէ արել այդ նախատիքի շրջանակից դուրս գալու համար՝ նա անգրասէր էր և մնացել է մինչև այժմ անգրասէր... Նորա պարբերական մամուլի նիւթական չքաւորութիւնը արդեօք չէ՞ պատշաճանում այդ: Այս չէ՞ պատտալու համար, բաւական է մտաբերել, կարծեմ «Մեղեդի», «Толость»-ի մէջ թարգմանած մոտաւորապէս հետեւեալը. «Ուրմի ալի հայ երը, իմանալով ծածկած կ'առնա պարհաւ քիւրդերի յարձակումն երի մահաւորի, կարող էր ժամանակին փախչել և ազատ վել պարսիկներին ու ալաօրիներին կրած վիճակից»: Աւելորդ է պարզել, թէ այսպիսի տողերից ինչ գաղափար պիտի կազմի մի օտար

Բ) Չը նայելով վերոյիշեալ պայմաններին, ծրխական դպրոցներից Ներսիսեան դպրոցում մը տած աշակերտները աւելի զարգացած և աւելի յառաջդրւած են, քան իրանց պատրաստականներից մտածները. այս բանը հաստատվում է թէ՛ դպրոցի ցուցակների վիճակագրական թուելով և թէ՛ նոյն իսկ դպրոցի ուսուցիչների միաձայն վկայութիւններով ուսուցչական ժողովներում: Այս երկու թիւքն ըստ ինքեան վկայ է ծխական դպրոցի ուսուցիչների գործունէութեան, որոնք մասին հրապարակաւ սե քար գցեց պ. տեսուչը:

Գ) Հիմա ցանկալի կը լինի իմանալ թէ՛ օրքան ծխական դպրոցներ ունենք մենք (աղայոց) Թիֆլիսում, և ինչպէս են վարձատրում նրանք իրանց ուսուցիչներին, համեմատելով Ներսիսեան դպրոցի պատրաստականների հետ: Հաւաքարում կայ հետեւեալ աղայոց դպրոցները. 1) Իգմիրեան դպրոցը սուրբ Մինասայ գաւթում, տարեկան 500 լուրը ուսուցիչներին, 2) սուրբ Կարապետի, 3) Շամբորեցու, 4) Չորաբաշի սուրբ Գեորգայ, 5) Լուսաւորայ:—Վերջին չորս դպրոցները տարեկան միջին թւով կարող են վարձատրել 100—120 ռ. *), այնուհետեւ 6) Չուղուրեթում տը-

*) Պ. տեսուչը կարող է անձամբ հաւաքել վերոյիշեալ տեղեկութիւնները, որպէս զի միւս անգամ չը մոլորվի Հաւաքարում միայն մի աղայոց դպրոց կայ: Եւրոպայի Ներսիսեան դպրոցից Հաւաքար կարող է հասնել անմիջապէս 16 լուրով:

դպրոց դպրոցը սուրբ Աստուածածնայ եկեղեցուց գաւթում տարեկան 150 ռ. վարձատրութեամբ, 7) Կուկիոյ նորաբաց Միքայելեան դպրոցը երկու դաստան, տարեկան իւրաքանչիւր դաստան համար 350 ռ. վարձատրութիւն, 8) Զըրաշէնի աղայոց դպրոցը տարեկան 600 ռ. վարձով (այն եւս այս տարի միայն) և 9) սուրբ Գեորգայ կաթողիկէ եկեղեցուց աղայոց դպրոցը երկու դաստան համար տարեկան 1200 ռ., կամ իւրաքանչիւր դաստան համար 600 ռ., ուրեմն ընդամենը 9 դպրոց, 11 դաստանով տալիս է իր ուսուցիչներին 3550 ռ., կամ իւրաքանչիւր դաստան համար տալիս է 322 ռ., իսկ Ներսիսեան դպրոցը երեք պատրաստականի համար ծախսում է 2400 ռ., կամ իւրաքանչիւր պատրաստական դաստան վրա 800 ռ. այսինքն համարեայ 500 ռ. աւելի ամեն մի ծխականից: Այս ցուցակից պարզ երևում է, որ 9 դպրոցից միայն երկուսը կարողանում են, քիչ թէ շատ, բաւարար կերպով վարձատրել իրանց ուսուցիչներին, իսկ մնացած 7 ծխական դպրոցները այնպէս ողորմելի ուժիկ են տալիս իւրեանց ուսուցիչներին, որ վերջիններից աւելի պահանջելը առ նուազն—անմտութիւն է: Յիշելով Ներսիսեան դպրոցի իւրաքանչիւր պատրաստական դաստան 800 լուրին, մենք ընաւ չենք պատկանում այն մարդկանց կարգին, որ այդ ուժիկը բաւարար համարենք պատրաստական ուսուցիչներին. ընդհակառակն ընդունելով պատրաստականները իբրև հիմք բարձրագոյն դաստանից—մենք շատ

լաւ դիմում ենք այն դժուարութիւնները, մանկակարծական գիտութիւնը և փորձառութիւնը, որ պիտի ունենան պատրաստականների ուսուցիչները: Այս կէտից նայելով մենք ոչ թէ 800 ռ., այլ մինչև 1200 ռ. եւ քիչ ենք համարում տարրական ուսուցիչներին. բայց մի և նոյն ժամանակ համեմատելով Ներսիսեան դպրոցի պատրաստականների ուժիկը ծխականների հետ, չէ կարելի ուրանալ այն պարզ ճշմարտութիւնը, որ 800 լուրով աւելի կարելի է լաւ ուսուցիչ գտնել, քան աղորմելի 100, 150, 300: Կամ մինչև անգամ 600 լուրով և եթէ ծխականները վերոյիշեալ նկարագրութեան նմանվին, զարմանալի էլ չէր լինի. չը նայելով որ, ինչպէս վերը ցոյց տուինք, մեր ծխականները այնպէս թույլ չեն իրանց սանձամաներում, ինչպէս կամաւարութեամբ է պ. տեսուչը և ընդհակառակն նրա աշակերտներն են կազմում Ներսիսեան դպրոցի առաջին դաստան յառաջդրւածները և զարգացածները:—Ո՛ր թէ այն է պարտաւելի, որ մեր ծխականները անբարկարգ են, որին նիւթապէս բարեբեւութեամբ համար չառ ոյժեր և աշխատանք է հարկաւոր, այլ աւելի այն է՝ զարմանալի, որ պ. տեսուչը դաղեցրել է 12 հոգաբարձուներին, 18 ուսուցիչներին և 3 վերակադրուներին, մսխելով դպրոցի զանաքարանից 34,700 լուրը նրա համար, որ ընդամենը 6 աշակերտ արտադրէ, որան կասն, պարոններ, ГОРА РОДНАЯ МЫШЬ. Գոնե 7—8 տարի առաջ, ուրեմն աւելի յետին ժամանակում, երբ աւելի քիչ էր ծախսը, այդ

քան նեղ չէր դպրոցի յառաջդրւածութեան սանձանը և այդքան քիչ չէր աւարտողների թիւը...

Վերջացնելով յօդուածը մենք պարտաւորութիւն ենք համարում առաջարկել Ներսիսեան դպրոցի պատանելի հոգաբարձութեանը, որ նա պատրաստականների 2400 լուրին յանձնէր թեմական տեսչին գործադրելու թիֆլիսի գահազան թղթերի դպրոցների ուսուցիչաբոստ մասկանց վրա՝ մտնելով համարալի համաձայնութեան մէջ՝ գոնե մոտաւորապէս, եթէ կարելի է, յարմարացնելու ծխական դպրոցների ծրագիրը Ներսիսեան դպրոցի պատրաստականների ծրագրին. այս կերպով կօդովեն հարկաւոր մանուկները գահազան թղթերի և կը զոյանայ բաւականին մեծ թիւ Ներսիսեան դպրոցի առաջին դաստանները մտնելու, որով հոգաբարձութիւնը եւս աւելի կը մօտենայ անմահ հիմնադրի նախադրած գաղափարներին:

Մենք մոռացանք յիշել, որ պ. տեսուչը իր ճառի մէջ օրիորդական դպրոցներ վրա եւ մի և նոյն գաղափարն էլ կազմել, յայտնելով, որ բացի Վայիսեան և... Գովանդեան (?) դպրոցները ուրիշ կանոնաւոր դպրոցներ չը կան: Այս խնդրի թողնում ենք առժամանակ հետեւեալ համարներին:—

պատճառ, որ մեր գրողը ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ գրականական չկամաւորութեամբ... Մեր գրականական կամաւորութեամբ, նիւթական միջոցներ չը սպասելով ընթերցողից և համառօտեղեակ լինելով կենաց ճիշդ կարեացը, նուիրում են նորան իրանց միայն այն սակաւ ժամերը, որոնք մնում են կերակրող ծառայութիւններից և այլ պարագայութեաներից: Յայտնի բան է, որ այս ծառայութիւնները և պարագայութեան գործի ոտ ու ձեռք պիտի կապեն ու պահեն նորան հետի այն տեղից, որտեղ նորա գրիչը նոյն իսկ այդ ժամանակում ամենահարկաւոր է: Հետագոտեղ մի առ մի այն ձախողակ պայմանները, որոնց մէջ գտնուում է հայ գրողը, մեր նպատակը չէ. մենք ուզում ենք ասել միայն, որ այն սակաւ ժամերն ամենակարգ թարգմանվելով օտար լրագրողներում քիչ թէ շատ ծանօթացնում են մեզ թիրքիս: Ընակ հայերի կաց ու նստի հետ, բնաբաական չեն հայոց խնդրի պարագայութեանները: Համար, մանաւանդ երբ, ինչպէս վերեւ տեսանք, ոմանք յօնքը շինելու տեղ աչքն էլ են հանում...

Ուրեմն ինչ պիտի անի այն հայ հասարակութիւնը, որի արտի համար թանկ է հայոց խնդիրը,—այդ մենք ցոյց տուեցինք մեր անցեալ նամակում:

Գառ. Եղորտեան

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՔԱՆՔԻՑ

Փետրվարի 18

Ինչպէս թիֆլիսում քաղաքային դոմայի գանձարանի հաշիւը դադարեցրել է թիֆլիսի ամբողջ հասարակութեանը, մեր Ախալքալիքում ևս ամբողջ հասարակութիւնը դադարեցրել է անցեալ տարվայ դեպուտատական հաշիւներով:

Հասարակական առածը ասում է՝ «Եւրոպայի լաւ ուղիքի վարկին»: Անցեալ տարի քաղաքային արկիւր բաւականին դարձ ստացաւ: Այլ և ձախ մեծ գումարներ էր դուրս գալի օրկից:—I. Այն է 720 ռուբլի քաղաքի դեպուտատներին (մինչև 1880 թիւը քաղաքային արկիւր վճարում էր 100 ռ., իսկ մնացեալը Գաւառական վարչութիւնը):

II. Քաղաքային այգին շինելու համար մինչև 2000 ռուբլի:

III. Քաղաքային բոլոր փողոցները մաքրելու համար 403 ռուբլի:

IV. 700 ռուբլի քաղաքին մի քանի գլխաւոր փողոցները խնամելի շինելու համար:

Բացի այս մի քանի գումարները, որոնք հասարակական վճարով որոշել էր քաղաքը արկիւրից դուրս հանելու, քաղաքիս դեպուտատն ա. Յ. Ղազարեանցը առանց հասարակութեան խորհրդի և համաձայնութեան 500 ռուբլի արկիւրի միւսում է, ինչպէս յայտնվեցաւ, իր հաշիւները ներկայ տարւոյս նորոգութիւնի դեպուտատներին յանձնելու միջոցին: Այս 500 ռուբլուց 200-ը մի ասնի պատճառաւ մոխել է, իսկ մնացեալ 300-ը անյայտ ծախսեր է արել: Բացի այս քաղաքի մաքրութեան 403 ռուբլին որտեղ է միւսել, ինչ է եղել, ոչինչ յայտնի չէ, իսկ քաղաքը ոչ մի անգամ մաքրված չէ եղել:

Խնամքը 700 ռուբլուց շինված է մօտ քսան սառնի տարածութեանը տեղ միայն գաւառապետի գրան առաջ: Դա էլ ոչ թէ խնամք է նման, այլ միայն հող և աւաղ լցրած, ա. Ղազարեանի ասելով դա միայն 50 ռուբլիով կարելի էր շինել, բայց գաւառապետի հրամանով վճարված է 480 ռուբլի և ում է վճարված այս փողը, սա էլ գաղտնիք է:

Պ. ա. հաշտատները երբ մի առ մի քրքրում էին հաշիւները, նախկին դեպուտատն ա. Ղազարեանցը դարձրած ասում է:—Պարոններ, ինչ էք անում, միթէ կարելի է հաշիւս մանրամասն հաշիւ, դուք հաշիւցէք միայն գումարներին և ստորագրեցէք:

Հաշտատներից մի քանիսը, նրա բարեկամները, տեսնելով շատ զեղծումներ և անհաշիւ ծախսեր ա. Ղազարեանի կողմից, սկսում են պաշտպանել նրան, ինչպէս արել են թիֆլիսի դոմայի ձայնաւորները: Բայց մի երկուսը պահանջում են մանրամասն հաշիւ: Մենք մեծայոյս

ենք այս վերջիններիս մեծանշանքներն վրա, որ սրանք կը պաշտպանեն հասարակութեան հանքը և թոյլ չեն տալ անմեղ քաղաքի փողերը վատնելու մի քանի շահագործներին:

Հարկը ստիպւած ժամանակ կը գրենք մանրամասն այս հաշիւների վրա:

Տեղացի

ՆԱՄԱԿ ՅԱՐԻՑԻՆՑ

Փետրվարի 17-ին

Հաստ անգամ Բագրու մէջ յարուցվել է հարց ֆոտոգրֆի առուտուրին մէջ այնպիսի ձևակերպութիւն տալ, որ յանկարծակի և առանց յայտնի պատճառների չենթարկվի մեծ վնասներին: Այդ հարցին համակրութեամբ շատ անգամ վերաբերվել է «Մշակը».—իւր ընտիր յօդուածներով, բայց միշտ լռելի է պատասխան թէ այդպիսի ներքին կապակցութիւններ կազմելը անհնար է. մի և նոյն կրկնում էր և ցարկցին մէջ. Բայց այս անգամ, ընդհանրապէս, այդ նպատակով ժողովւած ֆոտոգրֆի վաճառականները ցարկցին մէջ առաջին իսկ նիստում համաձայնեցան և հաստատ հիմունքների վրա կազմեցին համաձայնութեան լուրջ և ստորագրելով անմիջապէս գործը սկսեցին և շատ անդալի վերջ տրվին: Այդ գործին որպէս պարագլուխ և որպէս առաջնորդող էր ա. Գրուբիշիչը, որին մեր շէնորակալութիւնը հրապարակապէս յայտնելու պատիւն ունենք: Այն մէջ օրինակ, որից թող բաղդեցնենք օգուտ քաղեն և իրանց մէջ նըմանապէս կազմեն մէկ այդպիսի կապակցութիւն և ի դուր վնասներ չը կրեն, որոնցից շատ դուրին կերպով կարող են վերծ մնալ, մանաւանդ որ այդ ընկերութիւնը, որպէս մէկ անձն, կարող է պայմանաւորվել չորհրդաւոր ընկերութիւնների հետ:

Այդ ընկերութիւնը իր վերջին նիստում առաջին 16-ին իր գործերը փակելուց աւելացած 401 ռուբլի գրամը որոշեց բաժանելու երեք բաղդեգործական նպատակի. 133 ռուբլի ուսուց, 133 ռուբլի հրէից և 135 ռուբլի հայոց: Հայերը վճարեցին 100 ռուբլի ուղարկել իմբադրատունը ա. Եղորտեանցի յայտնած համակրելի առաջարկութեանը աւելացնելու,—Կ. Պօլսի և Եօնգոնի մէջ թղթակիցներ ունենալու համար, իսկ 35 ռուբլին մնում է ա. Կրասնիկեանցի մօտ, առաջիմ գեւա շարունակվող ստորագրութեան մէջ: Այդ ընկերութեան անդամակցողներից երկուսը իրանց մօտ մնացած և ընկերութեանը հասանելիք դրամները ցանկացան իրանց կամեցողութեամբ նուիրել: Ընկերութիւնը ընդունեց նոցա առաջարկութիւնը և ահա ա. Տեր-Միքայէլեանց 22 ռ. 50 կ. և ա. Բուենակեանց 47 ռ. 50 կ. նուիրում են Վանի սովկուց:

Խմբագրապետ, սոյն նամակիս ծնողում ուղարկում եմ մի հատ բանկի փոխադրական տոմսով, որով պէտք է ստանաք 170 ռուբլի և խնդրեմ գործ դնել ըստ պատկանելոյն և սոյն նամակը բարեհաճեք տպելու ձեր համակրելի թերթի մէջ:

Ա. Չախմախապեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պ. Պաշինո խնդրում է մեղ յայտնել որպէս, չարաք օր, փետրվարի 28-ին, երեկոյան ժամը 8-ին թիֆլիսի կրօնօթում նա կարդալու է ուսուցիչ լեզուով մի դասարանութիւն Ախալքալիկի և Տուրքիստանի մասին: Արդիւնքի մի մասը բարեգործական է:

Մեղ խնդրում են յայտնել որ ա. Աղասի Մեղի-Այվազեանը նորերում բաց է արել Հաւաբարում մի ընթերցարան:

Մեղ հարցրում են, որ Հաւաբարի թօշխմաւոր անուանված ընդարձակ գերեզմանատունը անհող գրութեան մէջ է: Նրա քանդված պարխայների միջից մասում են ամեն տեսակ կենդանիներ, նոյնպէս և ամեն տեսակ գոգեր ու աւաղակներ, որոնք քանդում, կոտորում են մահարձանների քարերը և վնասումները: Ժողովուրդը մի առանձին հաճութեամբ յիշում է այդ գերեզմանատան քարեկարգ վիճակը հանգուցեալ Ներսէսի ժամանակ: Այժմ այդ գերեզմանատանից ոչ հեռու փորվում է ապագայ Բագու-Թիֆլիսեան երկաթուղու համար գիծը, և ի՞նչ փորված հողը ամփի

պարիսպի շուրջը, գրանից կը գոյանայ դարձեալ թուփի: Նման մի բաւական ամուր հողէ պարիսպ, որ առ ժամանակ կարող է փոխարինել քարէ պարիսպը: Մեղեցողների ժամանակ անդադար ժողովվում են փողերը գերեզմանատան դրան մուտքի առջև, իւր թէ պարիսպ չինելու համար, բայց այդ պարիսպը երբէք չէ շինվում: Գարձում ենք առաջնորդարանի և կոնստուկտիւրայի ուղարկութիւնը այդ բոլոր անկարգութիւնների վրա: Զաւալի է որ մեր հողերը վարչութիւնը այդ աստիճան անհող է և իր ուղղակի պարտաւորութիւնները աւելորդ է համարում կատարելու: Մենք, աշխարհականներս, անդադար պէտք է յիշեցնենք մեր հողերականներին նրանց պարտաւորութիւնները:

Հնորակալութեամբ ստացանք ա. Բագրատուրովից նրա ուսուցիչ Բրոշիւրը «Межевание въ СВЯЗИ СЪ ПОЗЕМЕЛЬНЫМЪ ВОПРОСОМЪ» վերնագրով: Պարսի Բագրատուրով եղել է առաջ «Тифл. Общ.-явления» լրագրի խմբագիր: Բրոշիւրը հրատարակված է թիֆլիսում, Յ. Մարտիրոսեանի տպարանում, ներկայ 1881 թվին: Գրքիցի գինը 50 կօպէկ է:

Այս օրերս հրատարակեցաւ Թիֆլիսում մի նոր վրացերէն ամսագրի առաջին համարը: Ամսագրի վերնագիրն է «Իմէրի» որ վրացերէն լեզուով նշանակում է «Յրջա»:

Արաց «Իրեքա» լրագրը հաղորդում է որ իշխան Նիկո Մուխրանսկի նուիրեց 500 ռուբլ յօդուտ գրադիտութեան տարածման վրաց ընկերութեան և 500 ռուբլ յօդուտ աղնական դրացի: Իսկ նրա որդին, իշխան Կոնստանտին Մուխրանսկի նուիրեց 1000 ռուբլ յօդուտ վերեւ յիշված ընկերութեան:

«Голосъ» լրագրը լսել է որ շուտով հրատարակվելու է Բարձրագոյն հրաման, որով Լոփկասեան ուսումնարանական չլմանի դպրոցներին կը յատկացվեն նոյն արտօնութիւնները, որոնք տրված են նոյնանման դպրոցներին եւրօպական Ռուսաստանում ընդհանուր զինուորագրութեան պարտաւորութիւնները կատարելու վերաբերութեամբ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ԱՅՂԻՒՄ

Արագիրների մէջ կարգում ենք հետեւեալ տեղեկութիւնները: Տրանսվալի մէջ պատեւրազմող անգլիական զօրքերը նորից յաղթվեցան բոքերից: Զօրքերից շատ քչերը ազատվեցան և նոյն իսկ հրամանատար դեներալ Կօլէյ սպանվեցաւ այդ կռիւ ժամանակ: Այժմ անկեր և դարձել, որ չափազանց դժուար է ճիշդ Տրանսվալի բոքերների ապստամբութիւնը և այդ դժուարութիւնները յաղթելու համար անգլիական կառավարութեանը միայն մի ճանապարհ է մնացել՝ ճանաչել Տրանսվալի անկախութիւնը: Այս դէպքում ազգային ինքնասիրութիւնը պէտք է մի կողմ թողնել, որովհետեւ այժմ շատ դժուար է նրան բաւականութիւն տալ և մի և նոյն ժամանակ այդ գործը պատեւրազմական մեծ ծախսերի հետ է կապված: Պահպանողական կուսակցութիւնը անկասկած օգուտ կը քաղի այդ դէպքից և կը մեղադրի կառավարութեանը, որ նա բրիտանական զաւհի արժանաւորութիւնը չէ պաշտպանում հարուստ իրն Աֆրիկայի մէջ: Պահպանողականները հազիւ թէ ու շարքութիւն դարձնեն այն հանգամանքի վրա, որ այժմեան դժուարութիւնների պատճառը լօրդ Բեկօնսֆիլդի քաղաքականութիւնն է:

Իսկապէս Գլադստոն կարող է լռեցնել ընդդիմադրական կուսակցութեանը: Եթէ նա Տրանսվալի հարցը յանձնէ համայնքների ժողովի քննութեանը և յայտնէ, որ ինքը այդ գործի մէջ կը կատարի միայն ժողովի հրահանգները և կարգադրութիւն

ները, նա այլ ևս պատասխանատու չէ լինի: Համայնքների ժողովը երեւի կը հասկանայ, որ այժմեան հանգամանքները անհրաժեշտ են դարձնում Տրանսվալի անկախութիւնը և դրա պատասխանատուութիւնը իր վրա կառնի: Բացի այդ ժողովը կը քննէ Բեկօնսֆիլդի քաղաքականութիւնը անգլիական գաղթականութիւնների վերաբերութեամբ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզից լրագրողներին գրում են, որ փետրվարի 27-ին, Լուի Բլանի նախագահութեամբ, կայացաւ հանդիսաւոր կերպով գրականական և երաժշտական երեկոյի պատու Վիկտոր Հիլգօի:

—Լրագրողներին գրում են հետեւեալը: Ասում են և շատերը սպասում են, որ Բուսինիան թագաւորութեան կը վերափոխվի: Այս բանի համար նշանակված է մայիսի 22-ը, իշխանութեան անկախութեան հրատարակելու տարեդարձը: Պաշտօնական «Romanus» լրագրը ապացուցանում է, որ դրան Եւրօպական պետութիւնները չեն ընդդիմադրի, այն ինչ երկրը թագաւորութեան անունը սեփականացնելով, մեծ նշանակութիւն կը ստանայ ի միջազգային դիրքը բարձրացնելու համար:

—Բ. Գուռը Կ. Պօլսում սկսեց հալածել հայերին: Նրանց արգելված է հայոց պատմութիւնը և աշխարհագրութիւնը ուսումնասիրել: Այդ առարկաների վերաբերութեամբ խօսող բոլոր հեղինակութիւնները արգելվում են: Ոստիկանութիւնը պապիրոսների վրա ևս արգելք դրեց, որոնց արկղերի վրա նկարված են հայոց հին թագաւորներից մէկը և Հայաստանի ոգին, որը արտասուքներ է թափում աւերակների վրա: Բացի դրանից հայերին արգելւում են իրանց եկեղեցիների գանգալներն ածել, ի բաց առնելով միայն, երբ հարկաւոր է հրդեհի մատին նշան տալ: Արգելվում է նոյնպէս յօդուտ բարեգործական հիմնարկութիւնների վիճակադրել կազմել առանց Բ. Գուռից նախապէս թոյլտուութիւն ստանալու: Վերջապէս, չը նայելով լրագրողներին հեղքումներին, Լուրեր են տարածված սրբազան Ներսէս պատրիարքի շուտով աքսորելու մասին: Մի խօսքով, այժմ թիւրքերը կամ Բ. Գուռը նոյնքան զրգուած են հայերի դէմ, որքան յոյների դէմ: Կարողութիւն չունենալով հալածել յոյներին, Բ. Գուռը հալածում է հայերին, որովհետեւ նրանք ոչ մի դեսպանութեան հովանաւորութիւնը չեն վայելում: Այս պատճառով աւելորդ է խօսել այն բանի մասին, վերջացնում է «Новое Время» լրագրի թղթակիցը, որ հայերը պատերազմ են ցանկանում:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋՈՉԳՍԵՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ա. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 26 փետրվարի: Կ. Պօլսից հաղորդում են, որ դեսպանները միաձայն ընդունեցին Գօշէնի և Հաջֆէլդի կարծիքը, որով նրանք պէտք է բաւականանան թիւրքիայի առաջարկութիւնների ընդունելով, առանց այդ առաջարկութիւնները քննադատութեանը ենթարկելու և իրանց կողմից պէտք է հասցնեն այդ առաջարկութիւնները իրանց կառավարութիւններին:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 25 փետրվարի: Բ. Գուռը հրամայել է զօրքերի կրիտիկի կործանով շրջափակել այն գաւառները, որտեղ յայտնվել է ժանտախտը և այրել ժանտախտով վարակված բոլոր քաղաքները և գիւղերը: ԳՈՒՐԼԻՆ, 25 փետրվարի: Արդէն կալաւաւորված են 18 մարդիկ: Կալաւաւորվածներից մինը, Բոյտօն, կալաւաւորված լիզայի գլխաւոր կազմակերպող է համարվում:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 25 փետրվարի: Գուռը միայն կալաւաւորված բանի գրաւական թերթերի կուրսը 90 ռ. 25 կ. է:

Խմբագիր.—հրատարակող ԳԻՒԳՈՐ ԱՐՏԱՔԻՆ

